www.svoboda-news.com

Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXX. Число 95. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 26. цвітня, 1922. VOL. XXX. No. 95. Jersey City, N. J., Wednesday, April 26, 1922. THREE CENTS

КРАЙНА ПОРА КІНЧИТИ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ!

МАЙНЕРИ ПРОТИ ПРАВНОСТИ СУДУ

ЧАРЛСТАВН, Вест Верджінія, 24. цвітня. — Процес проти кількох соток майнерів, обжалованих за ріжні злочини в звязку з походом страйкуючих майнерів минувшого вересня, почався нині судом над 23 урядниками і членами майнерської юнії Де Юнайтед Майн Веркерс оф Америка, котрих суд вибрав як першу частину обжалованих.

Зараз на вступі процесу оборона внесла протест проти правности суду, а саме проти неправосильности обжалования обвинених за державну зраду. Адвокати обжалованих виказували, що обжалованне за зраду не було стилізоване формально так, як повинно бути, та що вчинки, які закидується обжалованим, в своїй сути не становлять злочину державної зради. По довшій промові прокуратора, котрий здавав собі добре справу з того, що виграна оборони в сій точці зробилаб майже ввесь процес неможливим, суд завісив розправу, поки не застановиться над піднесеним обороною питанням.

На розправу прибули силенні маси народа навіть з подальшої околиці. Лише мала частина цікавих змогла дістатися на салю розправ.

ПОЧИНАЮТЬ СУДОВУ РОСПРАВУ ПРОТИ ГУБЕРНАТОРА СТЕЙТУ

ВОКЕҐЕН, Илиной, 24. цвітня. — Нині розпочалася тут розправа проти стейтового губернатора Лена Смола, обжалованого за змову з Едвардом Кертисом, його братом Вернoном Кертисом та Фредом Стерлингом, котрої ціллю було обманство стейту та народа Илиной.

На лаві обжалованих нема Едварда Кертиса, котрий вже помер. Від часу, як велика лава присяжних суддів („ґренд джурі") видала своє оречення, що губернатор та його приятелі мають бути поставлені перед суд яко обжаловані за тяжке спроневірнене народнього довіря, минуло вже понад 9 місяців.

Перший день росправи проминув на добиранню лави присяжних суддів. Як сподіються обі сторони, ся справа забере що найменче цілий тиждень.

НОВИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО БОНУС

ВАШІНҐТОН, 24. цвітня. — Провідники більшости в конґресі вже погодилися щодо законопроєкта про жовнірський бонус.

Ухвалений уже комісією палати послів законопроєкт буде зложений до коша, так як проти нього заявився президент Гардинґ, бо він не має в собі постанови про жерело фондів на сей державний видаток. На його місце сенатова комісія предложить новий проєкт, який не має вже недостачі, яка наражувала дотеперішні били на вето президента.

ПАЧКУЮТЬ ІМІҐРАНТІВ

ТАМПА, Флорида, 24. цвітня. — Місцевий іміґраційний уряд подає до відома, що нині арештовано тут девятьох людий, в тім числі капітана корабля і залогу вітрильного корабля „Ета Милдред", котрі минувшої суботи висадили тут на беріг 23 Китайців, привезених з Куби.

Китайці повтікали до міста, а іміґраційним урядникам не вдалося спіймати ані одного з них. Капітан корабля признався, що він посадив Китайців на свій корабель в порті Карденас на острові Кубі і що йому обіцяно за перевіз їх до Злучених Держав півтретя тисячі долярів.

ЗАСУДИЛИ ДВІ ЖІНКИ ЗА РОЗДАВАННЄ АНАРХІСТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

НЮ ЙОРК, 24. цвітня. — Лава присяжних суддів перед окружним судом в Бронксі (дільниці міста Ню Йорку), що розбирала справу пані Мині Уалпин та Тини Джурсон, обжалованих за поширюванне анархістичної літератури, признала обі женщини винуваті закиненого їм злочину. Суддя приказав жінкам зголоситися дня 3. мая по вирок. Вчувши вирок, обжаловані стали плакати так голосно, що їх ридання чути було в цілому судовому будинку.

БОРОТЬБА ЗА МИТОВИЙ ЗАКОН

ВАШІНҐТОН, 24. цвітня. — В сенаті почалася нині дебата над предложеним конґресови митовим законопроєктом.

О скілько судити з числа сенаторів, присутних на сих дебатах, сенат справою не дуже то інтересується, коли підчас найгорячійшої дебати на сали було всего кількох членів сенату. Провід в дебаті вели оба сенатори з Юти, при чім сенатор Смут обороняв митовий законопроєкт, а Кінґ пятнував його непомірковними словами.

ЖІНОЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗА ВЕЛИКОЮ АРМІЄЮ

ВАШІНҐТОН, 24. цвітня. — Спеціяльна делеґація жіночих організацій стейтів Месечузетс та Мерілєнд предложила сенатовому комітетови для військових справ ухвали сих організацій, спротивляючися зменшенню величини американської армії понизче 150,000 мужа.

Делеґація виступала дуже остро проти резолюції за зменшенням американської армії, принятих на недавній все-американській конференції жінок у Болтимор.

ПОСИЛАЮТЬ ВОЄННІ КОРАБЛІ НА КИТАЙСЬКІ ВОДИ.

ВАШІНҐТОН, 24. цвітня. — Американський воєнний корабель „Гюрон" дістав від міністерства фльоти приказ виїхати зараз з порту Манили та плисти на китайські води.

Приказ стоїть в звязи з боротьбою межи полудневою та північною частю Китаю і має на цілі охорону Американців, якщо вони булиб в небезпеці.

БЕЗДРОТНИЙ ТЕЛЄФОН У ВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ

Підчас федеральних виборів на сенаторів в стейті Індіяна стає проти себе кількох кандидатів, межи иншими теперішний сенатор Ню. Він вже обїзджає стейт з кандидатською промовою. В богато случаях послугується бездротним телефоном (котрий по англійськи звичайно називають „радіо"). За його старанням в ріжних місцевостях примінено великі салі для відбирання його промов. В них уміщено машини бездротного телефону, котрі будуть пересилати промови кандидата. Зібрана на сали публика буде вислухувати промови, виголошені кандидатом на кількадесять, а то й кількасот миль звідти.

МАЛИ ОБМАНЮВАТИ МІСТО ЗА ВОДУ.

До міського уряду в Ню Йорку дійшли вісти, що кількох властителів домів та фабрик на горі міста, котрі вживають велику масу води, помашинували щось коло приладів мірення води і при помочи сього обманюють місто на поважні суми при плаченню водного податку. Місто розвело слідство в тій справі.

КОШТОВНА ГОСТИНА.

На „кораблі „Олимпик" виїхав в суботу з Америки князь Могамед Алі Ібрагім, братанич новоіменованого короля Єгипту. Побув він в Злучених Державах всего три місяці, і за сей час витратив зі своєї річної пенсії, що виносить 200,000 долярів, 60.000 долярів. Значить, одна доба коштувала князя понад 600 долярів. Американські газети кажуть, що не доба, а ніч.

УПАВ ВЕЛИКИЙ МЕТЕОР.

Ціла південна частина стейту Ню Джерзі оглядали в неділю, коло девятої години вечером величезний метеор (падаючу звізду). Метеор появився на обрію як велика огнена куля, що тягнула за собою огненний хвіст, наче комета (хвостова звізда). Перелетівши більший простір неба, куля розпукалася з великим гуком, котрий можна було чути на 30 миль довкола. Поліція і населенне стало шукати відломків метеора, котрі як припускають, могли попадати на землю.

УКРАЇНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ В ОТАВІ СТОЛИЦІ КАНАДИ.

ОТАВА, Онтеріо, столиця Канади, 11. цвітня. — У премієра міністрів, Мекензі Кінґа, була нині делеґація від Українського Національного Союза в Східній Канаді з домаганнем независимости для Східної Галичини, яка є тепер під військовою окупацією Польщі. Делеґація складала ся з А. Т. Кібзея, о. В. Гігейчука і Любинського з Отави.

Делеґація обговорила з премієром положенє Галичини і предложила петицію. Делеґати домагались передівсім, щоби правительство завізвало канадійських делеґатів на конференцію в Ґенуї, аби вони там настали на право до свободи, независимости і самовизначення цілої української території так у бувшій Австро-Угорщині як і в Росії, і щоби відтепер ніяка військова сила ані нація чи ґрупа націй не сміла рішати про долю народів, над якими не має права панувати, кромі права сили.

Премієр Кінґ обіцяв звернути канадійським делеґатам в Ґенуї увагу на поставлені домагання.

ДЕСЯТЬ МІЛІОНІВ АВТОМОБІЛІВ В АМЕРИЦІ

В 1921-ім році було в Злучених Державах 10,448,632 всякого рода моторових возів (автомобілів, транспортових „троків" і т. д.), більш як міліон більше як в попереднім році. Найбільший приріст в ужитку автомобілів виказують індустріяльні округи; на фармах їх число збільшилося теж, та не в такій мірі. На початку 1913-го року в Злучених Державах лиш один міліон всяких моторових возів; з того часу прибувало їх приблизно по міліонови що року.

В звязку з таким збільшенням моторового руху стоїть будова федеральної системи битих доріг, яка має обіймати 180.000 миль шляху. З того 60.000 миль вже вибудовано, а 120.000 намічено для будови. На ті дороги уряд призначував доси по 75.000.000 долярів річно і таку-ж суму добавляли стейти. Облічують, що при таких самих фінансових коштах на будуче вибудуванне цілої системи забере яких пятнайцять літ.

ВІДПОРУЧНИК ГАЛИЦЬКОГО УРЯДУ В БРАЗИЛІЇ

Проф. Петро Карманський, відпоручник Галицького Уряду, прибув по 25 днях їзди 20. лютого с. р. до Ріо де Женейро. Відтам поїхав до Пруденгополіс, де його повитали представники місцевих українських організацій.

СТРАШНИЙ ВЧИНОК СПОКІЙНОЇ ЛЮДИНИ

До одної поліційної стації в Ню Йорку заходить в ночі в неділі на понеділок яких 30 літ маючий мущина. Діставшися до урядника, що повнив нічну службу, він спитався його: „Ви мене знаєте, чіф?"

„Певно", — відповідає урядник, — „Ви є Мар Елерс, що жиже в домі Лапорте на улиці Юніон".

„Справді так. Дайте мені закурити, а я вам скажу добру історію" — каже далі прихожий.

Полісмен добув папіросницю. Подав. Закурили. Прохожий потягнув кілька разів, а потім вдивився в полісмена і каже:

„Я лиш що забив свою жінку і хлопця".

Полісмен поглянув на нього, ни не пяний він. Ні, Видно тверезий.

„Не дури мене", — каже полісмен.

„Не вириш, піди й подивися самий".

Урядник казав полісменам стерегти прохожого і не випускати зі стації, поки не верне. Самий пішов до його дому. Там він зараз дізнався, що його гість не збрехав. Елерс спровадився на своє нове мешкание яких сім місяців тому. Його родина складається з жінки, 7-літнього хлопця та двоїх 3-літних близнючок. Послідними часами він бідував тяжко і сварився зі своєю женою мало не кождого дня. Вечером в неділю, коли муж вернув домів, видно в дуже пригнобленім настрою, жінка була в мешканню сусід, від котрих вони наймали мешкание. Коли вона хотіла вернути до свого мешкання, застала двері до мешкання замкнені. На її стукання муж не відповідав. Доперва як сусідка вставилася за женою, сказав муж, щоби жена йшла домів, а він її отворить мешкание. Дійсно двері отворилися, і обі жінки побачили Елерса з рушницею в руках. Довго не вагаючися, він вимірив жінці в груди і стрілив. Ранена в груди впала на землю. Муж вернувся до мешкання, набив рушницю ще раз і другий набій впакував свому малому синови, що розбудився на гук вистрілу, що вбив його матір. Лютий батько бувби теж убив і двоє малих дітий, але при набиванню рушниці втрете патрона йому загнулася в нервових руках і не хотіла зайти в дуло. Як він казав на поліції, не маючи, що тоді робити, він пішов на поліцію. Поліційник урядник зазвізвав зараз лікаря, але сей застав жінку вбийника вже без життя. Хлопця раненого в черево, відставлено зараз до шпиталя, де він помер в десять мінут при приїзді. Поліція арештувала батька під закидом подвійного убийства.

ЖОВНІР З АРМІЇ НАПОЛЄОНА.

В Кракові мешкає Мечислав Красінські, який брав участь у війнах Аапoлеона Бонапарте. Він числить тепер 130 літ від роду і є здоровий, мимо важких матеріяльних умов свойого життя.

НА КОРОЛІВСЬКОМУ ОБІДІ БОЛЬШЕВИКИ НЕ Є БОЛЬШЕВИКАМИ

ЧІЧЕРІНОВИ ІТАЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ ТАК СПОДОБАВСЯ, ЩО ХОТІВ БИ ЙОГО ЗА КОРОЛЯ РОСІЇ.

ҐЕНУЯ, Італія, 24. цвітня. — Ціла італійська преса пише про участь большевицьких комісарів Юрія Чічеріна і Леоніда Красіна в принятю, яке уладив на воєнному кораблі італійськи й король Віктор Емануїл.

Італійська преса пригадує, що ледви кілька днів тому др. Філіппетті, посадник міста Медіолану, котрий є соціялістом, відказався від участи в міжнародній виставі, з причини, що її отворив король. Навіть угодовий італійський соціялістичний посол Канепа, котрий був міністром поживи в кабінеті Нітті, відказався приняти участь в обіді короля.

З тих і подібних причин Італійці побоювались, що большевики, яко крайні соціялісти і революціонери, не візьмуть участи в обіді короля. А коли недавно давав обід італійський премієр Факта, то поминено тост на здоровлє короля, з уваги, що були сумніви, чи большевицькі комісари встануть разом з другими, як пити-муть на здоровлє короля.

Одначе большевицькі комісари розвіяли всі сумніви. Вони не тільки прийшли на королівський обід, але й поводились цілком по буржуазному. А коли про сумніви щодо комісарів дізнався Чічерін, він заявив: „Ми можемо бути большевиками, але наше поведенне є добре. Певна річ, що ми були би встали і пили на здоровлє короля. Ми не годимося з монархіями, але ми ніколи не були би такими простаками, аби робити афронт (обиду) голові держави, якого ми є гістьми".

На королівському обіді комісар Чічерін сидів напроти архиепископа Ґенуї і з ним сердечно розмовляв. Він заявив архиепископови, що умови для католицької церкви і священства в Росії є знамениті, бо „большевицьке правлінне забезпечило „повну рівність і свободу всіх віроісповідань, зовсім як в Америці". Ґенуенський архиепископ висловив своє вдоволенне ізза сеї заяви і додав, що се може причинитись до злуки католицької церкви з православною.

Дневник „Секольо" пише, що коли до Чічеріна прийшов один італійський соціялістичний посол і докоряв йому, що приняв запрошенне на королівський обід, він йому відповів так:

„Чому-ж би не мав я віддати пошани голові вашої держави? Якби лише ми мали вашого короля в Росії, ми-б його коронували королем Росії!"

ПУАНКАРЕ ҐРОЗИТЬ ЩО ФРАНЦІЯ ПОКИНЕ ҐЕНУЕНСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ

ПАРИЖ, 24. цвітня. — Сьогодня промовляв французький премієр Раймонд Пуанкаре в Бар ле Дік. У промові він загрозив, що коли ґенуенська конференція не буде поступати згідно з постановами конференції в Кан, у Франції, то він відкличе французьку делеґацію з Ґенуї і буде поступати на власну руку, хотяйби мав на власну руку виконати наїзд на Німеччину, аби змусити її до точного виконання постанов версайського договору.

ЗАПОВІДАЮТЬ БАНКОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ В ЛОНДОНІ

ЛОНДОН, 24. цвітня. — Сюди вернувся з Ґенуї британський міністер скарбу сер Роберт Горн, щоби виголосити в парляменті буджетову промову.

Він заявив, що Анґлійський Банк скличе банкову нараду до Лондону, на яку запросить також Американський Федеральний Резервовий Банк. Метою сеї наради буде привернення правильного стану европейських гроший.

МОСКАЛІ ХОТЯТЬ ЩЕ РОСІЙСЬКО-МАДЯРСЬКОГО ДОГОВОРУ

ЛОНДОН, 24. цвітня. — Сюди наспіли вісти з Ґенуї, що там ведуться тайні переговори між російською і мадярською делеґацією для заключення російсько-мадярського договору.

КАЖУТЬ ЩО ЛЄНІН І ҐІНЦЕ УЛОЖИЛИ НІМЕЦЬКО-РОСІЙСЬКИЙ ДОГОВІР

РИҐА, столиця Латвії, 24. цвітня. — В тутешніх поінформованих кругах заявляють, що Великодній німецько-російський договір уложив Лєнін разом з німецьким дипльоматом, адміралом Павлом фон Ґінце, який в сій цїли потайки прибув до Москви.

НАРОД НА УКРАЇНІ ВИМИРАЄ МАСОВО З ГОЛОДУ.

БЕРЛІН, 7 цвітня. (Вл. кор. „Свободи"). — Совітські бездротні телеґрами через Царгород подають нові страшні відомости про голод на Україні.

У Херсоні смертність незвичайно зросла. За один день 22. березня (марта) до лікарень привезено ослаблених голодом 70 людий, з яких 28 зараз померло.

У кольоніях Льово, Нововоронцовка та Іванівка, херсонського повіта, щоденно вмирають з голоду сотні людий. У НОВОАРХАНГЕЛЬСКУ ВМЕРЛИ ВСІ ДІТИ. Людність ратується тим, що виконує із землі коріннє якоїсь ростини, що нагадує люцерне їдять його але від сього хорують на жолудок і вмирають.

У Бердянську ширяться випадки божевілля й самогубства ізза голоду. У Маріюпольському повіті по многих селах число померших з голоду рахується тисячами. Живі не мають сил ховати мерців.

ЗА ПОЛОВИНУ ВСТУПНОГО

ПРИЙМАЄСЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ.

ОБЕЗПЕЧУЙТЕ СЕБЕ І СВОЇ РОДИНИ.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorised July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents the copy.

One year	$ 7.00
Six months	$ 3.75
Three months	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates.

One year	$10.00
Six months	$ 5.00
Three months	$ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА.
Поодиноке число три центи.

На рік	$ 7.00
На пів року	$ 3.75
На три місяці	$ 2.00

В Джерзи Сити і заграницею.

На рік	$10.00
На пів року	$ 5.00
На три місяці	$ 2.75

На вимогу зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

На зміненння адреси не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЯК ДОВЕРШИТИ ПОЗИЧКУ?

Один читач „Свободи" з Филаделфії, Па., прислав нам такий лист.

Хвальна Редакціє: — Справа УСПІШНОГО докінчення Позички Національної Оборони є справою найбільшої ваги в теперішню хвилю.

Не стану говорити про значіннє Позички для української справи, бо ми всі її добре знаємо і розуміємо. Але хочу сказати слово про УСПІШНЕ закінченне Позички.

Як ми досі вспіли зібрати $90,000, то ми повинні добирати ще й ту решту, ту десяту частину цілої Позички, тих ДЕСЯТЬ ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ. Бо якби Позичка не була зібрана, то був би удар для всіх Українців, а якби Позичка стала на самому докінченню, то був би подвійний удар. Я вірю, таксамо як „Свобода" вірить, що Позичка буде довершена, але я желав би собі, аби ми не перетягали означеного часу, а довершили до означеної пори, або і скорше.

Тому я не радив би ЧЕКАТИ НІКОМУ НА НІКОГО, але взятись усім до діла і кождому за себе сповнити свій обовязок. Як бракує десята часть Позички, то нема іншої ради, тільки ТІ, ЩО ЗЛОЖИЛИ 9 ЧАСТИЙ, ПОВИННІ РОЗІБРАТИ НА СЕБЕ І ТУ ДЕСЯТУ ЧАСТИНКУ.

Я міркую так: Що котра громада зложила наприклад 5,000 долярів, нехай сейчас доложить ще 500 долярів; котра 1000 то 100; котра 500 то 50—і так Позичка зараз буде довершена. Дійсно не ждім на трутнів, бо трутні все трутнями остануться, а числім тільки на ті пильні пчілки, котрі все працюють для громади.

І ще одно! Громади не мусять зложити тілько 10-ту частину того, що досі зложили, і на тім перестати. КОЖДА ГРОМАДА ПОВИННА ТЕПЕР НА ЗАКІНЧЕННЄ СТАРАТИСЬ ДАТИ ЩЕ НА ПОЗИЧКУ ЯК НАЙБІЛЬШЕ! Бо може таке трафитись, що декотра громада вже не доложить, а друга річ, що ми повинні ПЕРЕВИСШИТИ ПОЗИЧКУ, бо то буде перший знак, що ми не хочемо пристанути у боротьбі за висвободженне нашого старого краю, але будемо ту боротьбу і далі продовжати аж до повного успіху.

Отже, Браття Громадяни! Кличе нас наш рідний край і його правне і виборне Правительство дати їм поміч, тож даймо і даймо скоро!

Ще є місяць часу, але ми не ждім 4 неділі, а сповнім діло до двох тижнів!

Гаразд! М. К.

• • •

До сього листа ми тільки додамо, що се є здорова гадка і дійсно слід пійти за нею усім нашим громадам в Америці.

Чим скорше Україці в Америці докінчать Позичку, тим скорше зможуть подумати про те, як далі помагати рідному краеви в його тяжкій визвольній боротьбі.

ЧИ СЕ МОЖЕ ЩО ИНЧОГО?

—o—

Кілька місяців тому назад большевицькі та ляцькі прихвосні серед американських Українців не минали нагоди, щоби напасти на галицьких Українців за їх протести до Ліги Народів. Писалися тоді довжезні статті підляті дуже революційним сосом, в котрих пятнувалося як зрадників українського народа кождого Українця, котрий важився сказати членам Ліги Народів, що Галичина се не польський, а український край. Польські та московські наймити подали собі руку в боротьбі проти д-ра Петрушевича, котрому все таки вдалося виборати від Ліги Народів признання, що Східна Галичина не є частиною Польщі І нею не повинна бути. Говорилося тоді в польських та московських статтях, що Ліга Народів буржуазна інституція, до котрої не повинні вдаватися представники українського народу, зложеного майже виключно зі селян і робітників. Один польський підлизач аж заслинювався, нападаючи в довжезних статтях на д-ра Петрушевича за його, як називав сей підлизач, залицяння до Лігузі.

Минуло від того часу вже кілька місяців і самі таки пани покровителі наших підлизайків пішли в зальоти до тої самої Лігуci. Не лише що большевицькі та ляцькі політики пішли говорити зі західно-европейською буржуазією на генуенській конференції. Що більше, в своїй першій промові на тій конференції провідник московської делегації Чічерін заявив іменем большевицького уряду готовість приступити до якоїнебудь спілки европейських держав, будь се Ліга Народів, чи що инчого.

Наські революціонери, котрі довжезні статті писали проти д-ра Петрушевича за його зносини з Лігою Народів, ані слова докору не найшли проти московських большевицьких дипльоматів за їх „залицяння до Лігуci". Видно, раби знають свою службу добре, і кусають лише сусідів, а не свої охлападавців.

АДРЕСА ГЕНУЕНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Меморіяли і телеграми до генуенської економічної конференції слід адресувати так:

ECONOMIC CONFERENCE, GENOA, ITALY.

З ПРИВОДУ СМЕРТИ КАРЛА ГАБСБУРГА.

(Від власного кореспондента).

Останній цісар Австро-Угорщини, Карло Габсбург, який помер 1. цвітня в місті Фунчалю на острові Мадейри, куди його заслали держави антанти, — заслугує на увагу з двох причин: як останній з Габсбурґів монарх Австро-Угорщини, яка за його панування розпалася, і як монарх, що панував також над українськими землями які належали до Австро-Угорщини.

Карло вступив на престол Австро-Угорщини в падолисті 1916 р., після смерти Франца Йосифа І, який панував від 1848 р. В хвилі вступлення на престол було йому 29 літ.

Спосіб, як Карло став цісарем, дуже характеристичний для ідеї монархізму.

Монархісти поборюють ідею республіки аргументом, що в республиці вибір голови держави залежить від „темної товпи", від виборчої аґітації і т. д., словом, від сліпого припадку.

Погляньмо, як було з Карлом.

Наступником престола в Австро-Угорщині був найперше син Франца Йосифа І., **Рудольф.** Коли той помер, наступником престола став Габсбург з иншої лінії, **Франц Фердинанд.** Звичайним порядком він мав стати цісарем, а по нім мав би стати цісарем його найстарший син. Але Франц Фердинанд був жонатий не з жінкою „королівської крови", тільки з чеською графинкою Хотекінок, і тому мусів в імени своїх дітий зректися всяких прав до престола. Наслідком сего ще тоді, як Франц Фердинанд сам був тільки наступником престола, призначено вже і для нього наступника престолац знов з иншої Габсбурської лінії, власне в особі Карла.

Сам Франц Фердинанд таки не діждався цісарської корони. Дня 25. червня 1914 р. погиб разом з своєю жінкою в Сараєві від кулі сербського патріота, який уважав Габсбурґів гнобителями і ворогами тої части сербського народу, що належала до Австро-Угорщини.

Через смерть Франца Фердинанда Карло став уже безпосереднім наступником престола. І коли в падолисті 1916 р. помер Франц Йосиф І., Карло вступив на престол.

Подумайте, скільки **сліпих припадків** склалося на те, що Карло став цісарем! Коли-б не смерть Рудольфа, або не подружже Франца Фердинанда, Карло ніколи не став би був цісарем; Коли-б не сербський замах на Франца Фердинанда, Карло хто знає скільки мусів би ждати на цісарську корону. Словом, коли говорити про „сліпий припадок", то се без порівнання більше відноситься до монарха, ніж до голови республики.

Вступаючи на престол, Карло мав 29 літ. Тимчасом в Австрії, щоб мати право бути вибраним до порлямєнту, треба мати 30 літ. Значить від посла, який творив тільки одну 500-ну часть законодатного тіла держави, закон вимагав більшої зрілости, ніж та, яку мав останній цісар Австро-Угорщини, вступаючи на престол. Та до міг мати не 29, а богато менше літ, — все одно став би був цісарем. Адже Франц Йосиф вступив на престол як 18-літній хлопець.

Видавати долю держави в руки президента республики, якого вибрав нарід і який для того, щоб бути вибраним, мусить перед тим визначитися в політичнім життю, є зле. Але щоб доля держави попадала в руки найзеленійшого хлопця, тільки тому, що він уродився в родині монарха, — се має бути ідеально добре. Так кажуть монархисти і сей противний здоровому розумови погляд хотять прищепити українські монархисти також українському народови.

Карло вступив на престол після двох літ світової війни. З писань державних мужів і генералів центральних держав, які вони оголосили після закінчення світової війни, виходить, що вже тоді центральні держави не мали надії на побіду.

Швидко після вступлення Карла на престол Німеччина й Австро-Угорщина звернулися з першим мировим предложенням до держав антанти. Та се предложенне держави антанти відкинули і війна велася далі.

Коли з початком 1917 р. до війни по стороні держав антанти приступили також Злучені Держави Північної Америки, стало ясно, що центральні держави війну програють.

В 1918 р. Карло через братів своєї жінки Зита, з роду Бурбонів, які служили в бельгійській армії, старався виєднати в держав антанти заключенне окремого мира, за якого ціну готов був розірвати союз з Німеччиною. Одначе се йому не вдалося, тільки стягнуло на нього ненависть у Німеччині, що відчувається і в посмертних згадках німецької преси про нього.

У внутрішній політиці Карло привернув права парляменту, який від початку світової війни аж до смерти Франца Йосифа І. був замкнений.

Сей абсолютистичний режім, який панував в Австрії від початку світової війни аж до смерти Франца Йосифа І. був причиною замаху д-ра Фрідріха Адлера, німецького соціяльного демократа, на президента міністрів гр. Штірка. Смерть гр. Штірка була осторогою проти дальшого абсолютизму.

Вибух світової війни показав, що Австро-Угорщина віджила свій час. Кождий з народів Австро-Угорщини — з виїмком Німців і Мадярів, які були народами пануючими, — бажав державної самостійности. Вимушеним заявам вірности зовсім не відповідало внутрішнє почутте народів.

Чехи від самого початку війни стали по стороні ворогів Австро-Угорщини. Складаючи вимушені заяви вірности, вони рівночасно через свої явні організації в державах антанти і тайні організації в краю працювали над розбиттєм Австро-Угорщини й утворенням самостійної чеської держави.

Південні Славяни стояли, загалом беручи, на такім становищі як Чехи.

Італійці хотіли зєдинення з Італією і найважнійші з них боролися в італійській армії проти Австро-Угорщини.

Поляки — як відомо — поділилися на дві групи: одна змагала для відбудування Польщі при помочи держав антанти, друга — при помочи Австро-Угорщини й Німеччини. Ся друга група — хоч стояла по стороні Австрії — своїм змаганнем була ворожа для Австрії, бо стояла на тім, що Австрія повинна відступити цілу провінцію Галичину для Польщі.

Українці Галичини й Буковини, які до упадку ворожої України царської Росії не мали иншого виходу як стати по стороні центральних держав, бо визволенне України могло прийти тільки через розбиттє Росії, — в дійсности також цілий Австрії проти Австрії, бо українським ідеалом було зєдиненне всіх українських земель в самостійну українську державу, а се означало відділенне від Австрії української Галичини, Буковини і Закарпаття.

Словом, змагання народів Австро-Угорщини до державної незалежности і зєдинення були **засудом смерти** для Австро-Угорщини.

Очевидно, якби світової війни не було, Австро-Угорщина могла би була ще довго істнувати. Кождий нарід Австро-Угорщини з окрема був за малий і слабий, щоб могти відірватися від монархії й утворити власну державу. А інтереси окремих народів Австро-Угорщини були такі ріжнородні, що про спільну акцію не могло бути мови. Тому Австро-Угорщина, коли-б не було світової війни, могла ще довго проіснувати. Народи Австро-Угорщини це збиралися й розвалювати, тільки реформувати, — відсуваючи здійсненне ідеалу державної незалежности і зєдинення в неозначено далеку будучність.

Для характеристики сього настрою народів Австро-Угорщини може послужити отся подробиця: З початком 1914 р. більший круг політиків і учених ріжних народів Австро-Угорщини плянував заложити товариство з латиською назвою „Нова Австрія", яке мало би за ціль взаїмне примиренне народів Австро-Угорщини. До ініціяторів того товариства належав також теперішній президент Чесько-словацької Республики проф. Масарик, який з вибухом світової війни став головним представником змагань Чехів до державної незалежности. Значить, і він тоді ще не думав про близку можливість розбиття Австро-Угорщини й утворення самостійної чеської держави.

Та коли вибухла світова війна, в усіх народів Австро-Угорщини вступила надія на осягненне державної незалежности і зєдинення, а ся надія так чи инакше зверталася проти Австро-Угорщини.

В такиж обставинах, які виворилися в світовій війні, тільки рішуча побіда центральних держав над державами антанти могла вратувати Австро-Угорщину. Тоді народи Австро-Угорщини були-б мусіли помиритися з її істнуванням і старалися би знов тільки її реформувати.

Та чим далі тяглася світова війна, тим яснійше ставало, що центральні держави будуть побиті. Рівночасно кріпшали змагання народів, які означали розбиттє Австро-Угорщини.

Внутрішня політика цісаря Карла мала за ціль примирити народи Австро-Угорщини з її істнуванням і таким способом вратувати монархію і престол для себе і своїх дітий. Та якоїсь ясної політичної лінії в тих своїх змаганнях Карло не мав, тільки хитався в ріжні боки, шукаючи виходу.

Шукаючи виходу рішився Карло в жовтні 1918 р. на перебудову Австрії в **федеративну** державу, зложену з окремих національних держав. Про се рішенне сповіщав цісарський маніфест з 16. жовтня 1918.

Сим рішенням Карло сподівався вдоволити і домагання народів Австро-Угорщини і домагання президента Злучених Держав Вилсона, який в своїх 14 точках домагався автономії народів Австро-Угорщини.

Та сі надії завели.

Ленсінґ в імени Вилсона відповів у ноті з 18. жовтня 1918 р., що держави антанти признали Чехо-Словакам і Південним Славянам державну незалежність і тому сі народи самі мають право рішати про своє відношенне до Австро-Угорщини.

Се становище президента Вилсона було для народів Австро-Угорщини знаком для розбиття монархії. Кождий нарід, — не виключаючи навіть Німців — почав на своїй землі творити власну державу. Дня 31. жовтня 1918 р. Австро-Угорщина перестала істнувати.

Як вступленне Карла на престол було особливо характеристичне для монархізму, так характеристичний був і його упадок. Він показав, що монарх сидить на престолі тільки доти, доки підданим не впаде з очий та полуда, яка заставляє їх бачити в такій самій смертній людині, як вони, свого володаря.

Я був у Відні в серпні 1918 р., як-раз в часі, коли припадали іменини чи уродини Карла. Я бачив у Відні ріжні цісарські свята перед війною і з початком війни. Бачив, як на свято Божого Тіла, коли Франц Йосиф І. ішов у церковнім поході, збігався буквально цілий Відень, щоб побачити цісаря. Бачив, як на цісарські уродини наш рідний Відень прикрашувався прапорами й формально божеволів в екстазі вірнопідданости монархови. І коли я побачив, як на свято Карла в серпні 1918 р. тільки десь не десь появилася на домі чорно-жовта хоругов, коли побачив, що святочний похід складається ледви з кількасот людий, коли побачив холод преси, словом, коли побачив усю ту холодну байдужність, з якою цісарський Відень зустрів останнє свято свого останнього цісаря, мені стало ясно, що звізда Габсбурґів заходить.

І справді через два місяці вона зайшла.

Своє пануванне закінчив Карло маніфестом, в якім оголосив, що не хоче противитися волі „своїх народів", одначе не оголосив виразно відреченнч від престола. Якийсь час оставав ще в Австрії, одначе в 1919 р. австрійське республиканське правительство видалило його звідси. Він виїхав до Швайцарії, звідки два рази — на весні і в осени 1921 р. — старався дістатися до Угорщини і засісти на угорськім престолі.

Привід до сього давала йому та обставина, що в Угорщині після демократично-республиканської й опісля большевицької революції верх узяли монархісти, які признавали його королем Угорщини, так, що тільки становище держав антанти і нових республик на території бувшої Австро-Угорщини перешкаджали їм спровадити його до угорщини.

Карло думав, що коли він укріпиться в Угорщині, то держави антанти не будуть мати нічого проти нього. В сім напрямі Франція мала йому поробити навіть обіцянки, яких після не додержала.

Після останньої невдачної виправи до Будапешту держави антанти призначили Карлови з родиною на місце побуту місто Фунчаль на острові Мадейрі. Там він помер 1. цвітня на тридцу, маючи 35 літ.

Можливо, що тепер держави антанти будуть ласкавійші для його вдови, яка походить з французького роду Бурбонів.

З того, що відомо про Карла, треба вносити, що він був звичайним сорі чоловіком, який нічим не виходив понад пересічну міру. В звичайних обставинах був би звичайним монархом, як більшість його коронованих товаришів. В таких обставинах, в яких він опинився, навіть геніяльний чоловік не був би вратував Австро-Угорщини. Зрештою політику робив не він, а його жінка Зита.

Тому, хоч він умер, Зита далі дуже старатися здобути угорський престол для свого найстаршого сина.

Стільки про Карла як останнього цісаря Австро-Угорщиназагалі.

Про українську справу в звязку з його пануванням — в окремій статті.

Гайдельберг, 3. цвітня, 1922.

Др. Михайло Лозинський.

СИРІТКА ДО МАТЕРИ.

Щоб я матір свою мала,
Булаб шанувала.
Полишила мене мати,
Як билину в полі...
А я цвиту, доспіваю,
Неньки любощів не знаю,
Виглядаю доньки,
Чом ти, ненько, не приснишся
Мені серед ночи,
Щоб у сні хоч подивитись
В твої любі очи?

Ніночка.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЧОГО ВЖЕ ТІ ПОЛЯКИ НЕ КРАДУТЬ.

Коли недавно в одному місточку на Лонг Айленд, коло Ню Йорку один імігрант забив Американку в цілях рабунку, то всі польські газети написали, що се був Українець зі Східної Галичини. Написали так, дарма, що всі американські газети подали виразно на основі самих таки зізнань убийника, що він називається Вавженец (Лаврентій) Кубаль, що він римокатолик, що він Поляк, що він боровся за „ойчизну" і служив при машинових крісах в польській армії, що здобувала Галичину від Українців. Давали нам польські шмати Кубаля, хоч ми їх о нього не просили, хоч він признавався Поляком, хоч вони в українській Галичині не знали до того часу ніяких Українців.

Сталася недавно знов інакша подія. Вмер в місті Фрайбурґу співак Александер Мишуга. Европейські газети зараз заговорили за світової слави співака. Заговорили навіть польські газети. Однак не могли вони по старій звичі минути нагоди, щоби не збрехати. Написали, що Олександер Мишуга був польським співаком, дарма що покійник був сином українського селянина, уважав себе завсіди Українцем і свою національну свідомість засвідчив щедрими датками на українські народні цілі.

Сі два факти як не можна краще ілюструють безсоромне відношенне польської преси супроти українського народа. Кілько разів Україна видасть людину, якою вона може повеличатися, Поляки зараз підносять до нього свої претенсії і називають своїм. За те кілько разів Польща видасть убийника, бандита, злодія, або якого инчого „визначного" Поляка, якого Польща мусить стидатися, в тій хвилі польські газети без ніякого сорому відступають сього визначного Поляка Українцям. До того степення може дійти шовіністична дурійка загонистого народа.

БЕНЕШ І САДОВСЬКИЙ.

БЕРЛІН, 7. цвітня. (Вл. кор. „Свободи"). — Чеський президент міністрів Бенеш, бувши останній раз в Ужгороді, столиці Підкарпатської України, завітав на виставу українського театру при участи Миколи Садовського.

Гра славного українського артиста так захопила Бенеша, що він одним з останніх вийшов з театру. Колиж Садовський у розмові з Бенешем згадав про трудний матеріяльний стан українського театру в Ужгороді, то чеський президент міністрів заявив, що постараєсь для театру о державну субвенцію.

Нині вияснилося, що театр дістав од уряду пів міліона чеських корон (10 тисяч долярів).

ЯК СКЛАДАЮТЬ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ?

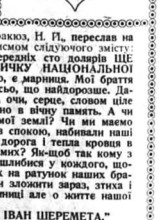

Громадянин **ІВАН ШЕРЕМЕТА** із Сиракюз, Н. Й., **переслав на позичку 600 ДОЛЯРІВ** в готівці враз з писмом слідуючого змісту:

„Нижше підписаний засилаю до попередних сто долярів ЩЕ НОВИХ ПЯТЬСОТ ДОЛЯРІВ НА ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ. Я знаю, що то, що я позичаю, є марниця. Мої браття на Україні не позичили, а дали...! Дали всьо, що найдорозше. Дали своє здоровьє, свою кров, ноги, руки, очи, серце, словом ціле своє житте віддали і то дали безповоротно в вічну память. А чи ми, американські Українці не сини тоїсамої землі? Чи ми маємо жалувати того долярa, яким ми, живучи в спокою, набивали наші кишені тоді, коли з братів наших лилась дорога і тепла кровця в обороні нашої рідної землі, тобто і нас самих? Як-щоб так кому з нас грозила смерть, то долярн певно знайшлибися у кождого, щоби себе ратувати. Чиж не маємо знайти їх на ратунок наших братів? Не сто, але пятьсот тисяч повинні ми зложити зараз, зтиха і без крику, бо тут ходить не о житте одиниці але о житте нашої Неньки України.

ІВАН ШЕРЕМЕТА."

ЩЕ СЬОГОДНЯ ВИПОВНІТЬ СЮ КАРТКУ І ВИШЛІТЬ ЇЇ ВРАЗ ІЗ ГРІШМИ (МОНЕ-ОРДЕРОМ АБО ЧЕКОМ) НА АДРЕСУ:

**DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA, Dept. 2,
1901 Columbia Road, N. W. Washington, D. C.**

П. Т. З отсею карткою посилаю на Ваші руки суму $....00, словами ..... долярів як позичку Галицькій Державі. Гроші ці мають бути вжиті Галицьким Урядом, якого головою є Др. Евген Петрушевич, на борбу за визволення Галичини зпід польського панування. Бонд (запис довжний) прошу прислати мені на такий адрес:

ЗАЧНІТЬ ТЕПЕР КУПУВАТИ

MAGNOLIA

і

STAR MILK

І ЩАДІТЬ ПРЕМІЙОВІ КАРТКИ НА ЦІННІ ПРЕМІЇ

Пішліть на котру небудь адресу на противній стороні премійової картки по ілюстровану премійову лісту.

„Виплатиться шадити премійові картки".

ХОЧЕТЕ ІХАТИ ДО КРАЮ

СКОРО, ВИГІДНО — ЯК ПЕРЕД ВІЙНОЮ?

Посилаємо наших пасажирів найліпшими і найскорійшими шифами, на:

ГАМБУРҐ, БРЕМЕН, ҐДАНЬСК, РОТЕРДАМ, АНТВЕРП, і инші порти.

Даємо колійові тикети на жадане, до: Освенціма, Кракова, Перемишля, Львова, Станіславова, Тернополя, Ґринші місцевости.

На шифах вигідні місця в окремих каютах на 2, 4, або 6 осіб для фамілій-екстра фамілійні каюти. Смачне, краєве їдженє, гречна обслуга на шифі, ціни шифкарт дуже умірковані.

Наш аґент в Ню Йорку заопікуєсь Вами і паукнками аж до Вашого відїзду. Помагаємо при виробленю пашпортів.

Посилаємо до краю гроші скоро і безпечно, полагоджуєм всякі старокраєві справи, приймаємо грошеві депозити і платимо три процент.

Приходіть або пишіть до:

BOSAK STATE BANK
SCRANTON, PA.

ПОЗІР! ПОЗІР! ПОЗІР!

ДОЛЯРИ ДО КРАЮ

пересилаємо так, що в краю виплачують переслану суму ДОЛЯРАМИ.

ШИФКАРТИ до краю і з краю на всі лінії, по компанійних цінах.

СТАРОКРАЄВІ ДОКУМЕНТА І СПРАВИ.

По близші інформації пишіть або приходіть до:

Standard International Agency

(на місце AMERICAN UKRAINIAN EXCHANGE)

30 EAST SEVENTH STREET, NEW YORK, N. Y.

Володимир Кніґиницький, управитель.

З УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ У ГАЛИЧИНІ.

Наша редакція одержала отсе писмо зі Львова:

Львів, 4. цвітня, 1922.

До Вп. Редакції „Свободи":

Управа Національного Музея у Львові просить передати дорогим землякам, що не забувають на великі культурні цілі Музея сердечні поздоровлення з великим днем Христового Воскресення і щиру подяку за допомогу до здійсненя начатої научно-видавничої праці. Дотепер зложили на руки Вп. Отця Льва Чапельського (Когуе, Н. Й.), 10 дол. о. П. Понятишин; по 5 дол.: оо. В. Петрівський, М. Кузьмак, Л. Чапельський, І. Ортинський, О. Пик, В. Лотович, О. Пристай, І. Велигорський, Я. Скрецький, Н. Підгорецький, А. Рудакевич, П. Єзерський, В. Гегейчук, Д. Добротвор, М. Капець, А. Лотович, М. Гурянський, Е. Сидоряк, Н. Дмитрів і пп. Е. Якубович, др. С. Демидчук, В. Кніґиницький, Р. Кульчицький, др. В. Сіменович, Е. Струтинська і А. Пашук; по 2 дол.: оо. М. Данилович і В. Стех і пп. А. Жубрид і В. Коцюбинський — усього 153 дол., трома чеками по 50 дол.

Із сих гроший надруковано перший зошит „Альбому прикрас музейних українських рукописів"; приготовано до репродукції решту рисунків і передано до виконання дальших каіш 20 оригіналів; перший зошит находиться тепер у переплетні. Висилка пічнеться після Великодня.

В 1923. р. завершиться **350-літе першої друкованої книги в Галичині**, виданої Іваном Федоровом, Москвитином 1573 року у Львові. Управа Національного Музею приготовила до ювилейного видання історію українського друкарства в Галичині, богато ілюстровану зразками нашого ритівництва, на що закуплено вже папір, думаючи осенню приступити до репродукційних робіт і друку в міру фондів на се.

Крім того в дану хвилину часу йде підготовна праця до 2-ого випуску „Альбому галицьких деревляних церков", куди увійдуть ще деякі рисунки церков і прикраси нашого церковного будівництва давніх віків. Працею руководить архитект А. Лушпинський.

На цілі Національного Музею одержано ще через Земельний Банк Гіпотечний у Львові (Підвалдеш 7) 50 дол. від Українського Народного Союза в Джерзи Ситі, Н. Дж., а о. Р. Кринницький з Куритиби у Бразилії авізував 1,315 німецьких марок.

Прийміть вислови щирого поважаня і сердечного привіту.

Іларіон Свенціцький,
управитель Н. Музею.

ФОНД ІНВАЛІДІВ.

Петро Войтович з Vandergrift, Pa. прислав **$7.00**

Зложили: П. Войтович $1.75; І. Крушельницький, Л. Бінік, А. Бавунник і Г. Попіль по $1.00; П. Крушельницький і П. Чайковський по 50 цнт.; Й. Колодницький 25 цнт.

Попередно оголошено $13,65

РАЗОМ $20,65.

НА УКРАЇНУ

Часті відїзди величезних кораблів

WHITE STAR

ДО ЧЕРБО І САВТГАМПТОН

Homeric (34,000тон) **May6, June10**
Olympic (46,000 тон) **May13, June3**
Majestic(56,000 тон)**May20, June17**

Найбільший корабель в світі.

Сейчас по приїзді до Савтгемптон пасажири мають полученє з другими кораблями відїздяжочі впрост до Данціґ і Ліблян, що забезпечує догідний переїзд і перевіз пакунків.

RED STAR LINE

ВПРОСТ ДО ЛІБАВИ

Великі, вигідні кораблі. Правильні відїзди.

AMERICAN LINE

ДО ЧЕРБО І ГАМБУРҐ

St. Paul ..... **May 3, June 7**
Minnekahda ..... **May 24, June 28**
(3-та кляса лише)
Manchuria . **May 31, July 5, Aug. 9**
Mongolia ..... **June 21, July 26**

Догідне полученє пасажирів і пакунків до кораблів відїздяжочих до Лібави і Данціґу.

Сповіщайте Ваших приятелів і кревних з Европи на наших вигідних кораблях. Добрий харч. Вигідні каюти. Гречна услуга. Довідайтеся за наші сприятні ціни за шифкарти з краю. Пишіть до

PASSENGER DEPARTMENT
No. 1 Broadway, New York
або до місцевих аґентів

ЛИСТ ПОЛЯКА ПРО „ПОЛЬСКІ РЖОНД"

Передплатник „Свободи" д. Т. Красновський прислав нам лист одного Поляка до товариша в Америці, який по українськи звучить:

Мелец, Галичина,
дня 25. марта, 1922.

Дорогий Товаришу:

Ти мені пишеш, щоби я їхав до Америки? Я ще тепер не годен поїхати, бо не пускають за море. Треба ждати, аж поправляться обставини, однак ніяк ще не знати, кол и будуть хлопів пускати. До Америки і до Франції не хотять пускати, а в Німеччині нема роботи. Робітник на фільварку заробить 200 марок а за сорочку мусить платити 2,000 марок. А на фільварку роботи завсіди нема. В Америці скоре може ся поліпшити для робітників як ту в Польщі, бо вже в наші доми заглядає нагайка панщизняна, так, що й семе поколінне буде на нас нарікати, щосьмо їм вложили кайдани, а се тому, **що ми робітники Поляки єсьмо темні і не вміємо зорганізуватися і пани що хочуть то нам платять. В Польщі нема ані короля ані президента і як ся урядникам подобає так і рядять, а на робітника щораз гірше.**

Майся гаразд
Твій товариш зичливий

Войцех.

Замітка. — Сей лист дає перестерогу для сих, що відїздять до Галичини, не маючи зарабленого тут гроша, а гадають що там доробляться капіталу. Коли родовитий Поляк пише так про „рай под білим орлем" для польських робітників, то можна собі уявити, що за „рай" чекає там нашого брата Українця під лицьким ржондом.

Т. К.

NEW YORK, N. Y.

Заходом **Українського Т-ва „Зоря"** в Ню Йорку, Т-во Руско-Український Народний Театр відограє **в суботу, дня 29-го квітня 1922** в Українськім Народнім Домі, 217-19 East 6th St., New York City, драму в трох діях, Тараса Шевченка **НАЗАР СТОДОЛЯ**, зі співами і танцями. Початок о годині 7.30 вечером. Вступ: $1.00, 75 і 50 цнт. **По представленю баль!** 95,97

Родимці! В 61-шу річницю смерти Великого Українського Кобзаря Тараса Шевченка, виставляється отцю його невмируча драма „Назар Стодоля". Прийдіть на це представленя і своєю присутністю звеличіть тиф Кобзаря.

КОМІТЕТ.

"111" cigarettes

10¢

ДОБРІ!

КУПУЙТЕ ЦІ ПАПІРОСКИ І ЩАДІТЬ ГРОШІ

КРАЇНА ІМІҐРАНТІВ.

Супроти теперішної протиіміґраційної аґітації варто пригадати, що Америку, таку як вона тепер є, взагалі творили і сотворили іміґранти і що кожна людина в Америці або сама іміґрувала сюди або походить з іміґрантів. Послідною переписю налічено в Сполучених Державах звиш 13,700,000 осіб уродженних заграницею. Поверх 15,700,000 теперішних мешканців походить з батька і матери іміґрантів, а мало не 7,000,000 з так сказати мішаних подруж, в котрих або батько або мати примандрували сюди з иншого краю. Иншими словами, звиш третина населення Сполучених Держав — се люде, що або сами іміґранти або діти іміґрантів.

Масове заселення Америки, саме іміґранти, почалося щойно недавно. В 1820-м році зареєстровано в американських портах лише 8.385 приїхавших переселенців. З року на рік їх число зростало і в 1907-ім дійшло до однорічного максімум — 1,285.349 іміґрантів. В послідним році перед війною прибуло сюди 1,218.480 осіб. Війна зупинила приплив іміґрації і в 1918-ім році прибуло в Америку лише 110.618 переселенців.

Після війни іміґрація рушилася знов, зростаючи з місяця на місяць і в фіскальнім році 1920—1921 досягнула вже числа 805.228. Одначе 19-го мая 1921-го року ухвалено закон обмежуючий щорічну іміґраційну квоту до максімум 355.825 іміґрантів яких можна допустити з ріжних країн, з кождої в законом означеним числі. Фактично іміґрація обмежена нище того максімум, так як з деяких країн (Анґлії, Німеччини, Росії) не прибуває стільки іміґрантів, скільки по закону може бути допущено.

ВАСИЛЬ БІЛИНСЬКИЙ.

З АМЕРИКИ НА ВЕЛИКУ ВКРАТНУ.

(Подорожні спогади).

(Продовженнє).

З політичних тогочасних орґанізацій застав я був в Йокогамі тайний комуністичний кружок зі співучастю японських комуністів. Складений він був з самих еміґрантів, головно Жидів та Москалів, що були в тісному звязкові з комуністами Харбіна та Владивостоку. Довелося й мені побувати на кількох сходинах того кружка та вперше познайомитися з комуністичною програмою. Найбільше однак зацікавили мене їхні погляди на справу національну. Та не все було тут гаразд. Поняттє їхнє національної волі не багато ріжнилося від понять кадетських та инших правих московських кол. В кращому разі комуністи націю ігнорували, кажучи, що національне питання це буржуазна вигадка, що повинен бути пролетарський фронт проти всесвітньої буржуазії, що коли Україніці не мають достаточно своєї інтеліґенції, то її й не треба, бо вона є буржуазна, в аґітації на Вкраїні казали послугуватися тою мовою, яка до цього найбільше надається, а що українська мова не є вироблена і меньше зрозуміла всьому грамотному елементови на Вкраїні як мова російська, то найкраще приняти цю дослідню як мову пануючу, державну. Термин „Україна", „український" можна затримати, щоби цим приняти деякі „шовіністично" настроєні українські елементи. Хоча деякі тутешні комуністи є теж Українцями, бо родилися на Вкраїні, але їм трудно розуміти мову Грушевського, Винниченка, але мову Шевченка „розуміють", та на жаль чомусь нею зараз не пишуть і т. д. і т. д. — Коротко вислухав і тут мішанину ріжних поглядів приводу України, які свідчили тільки про одне, а саме, що большевики терплять тільки національне питання взагалі, а відносно українського зокрема, то вони не мають про його ні найменшого поняття, а уявляють собі якунебудь українську губернію, скажімо полтавську заселену якимось там „малоросами", мало що відмінними від якихнебудь там костромців або ряданців. Разив їх троха термін „Україна", кріпко підтримуваний українськими масами, а що без його не могла би була обійтися на Вкраїні ніяка політична робота, а комуністи в принціпі свойому тримаються рецепти „ціль освячує средства", то назву цю принято в комуністичному світі як необхідну, можливу до використаня своїх партійних цілий. Звідціль пізнавши вже трохи в Йокогамі психольоґію і тактику російських комуністів, не дивувався, коли почув опісля в Харкові, що при аґітації комуністів, головно Жидків, важено автомобілем портрет Шевченка і цим способом ловлено національно збаламучені голоси для комуністичної партії.

Друга еміґрантська установа носила чисто національний характер. Був це жидівський народній дім. Згуртувавшися тут залежно від біжучих обставин в найбільшому числі споміж усіх еміґрантів, Жиди наняли для себе один дім, дезиртували своє хвилеве товариське та культурно-політичне життя. Був тут жидівський клюб, читальня, товариство допомоги. Жидам-еміґрантам, яке розвинуло було тут доволі широку акцію, мішалися тут й жидівська харчівня — словом установа ця була осередком жидівського еміґрантського життя в Йокогамі. Згадати треба, що це жидівське товариство допомогти могало тек школи чи харчами чи грошима біднішим еміґрантам й не жидівського походження.

О скілько в комуністичному кружку ставилися до українського національного питання байдуже а то й вороже, то безпартійні Жиди, згуртовані в установі жидівського народного дому, цікавилися українським національним рухом, доказом чого хочаби їхнє прохання до нас, щоб я й Досвітний прочитали їм декілька лекцій з области укр. національного життя. Ми вволили їхню волю, прочитавши в їхньому клюбі чотири лекції. Дві з української історії, а дві з українського національного відродженя в XIV. віці.

Тим часом перебуваючи в Японії, реґістрували ми з харбінських та владивостоцьких російських газет глухі відгуки тогочасних політичних подій на Великій Україні, куди рвалися душею. Відповіді на свою депешу від Центральної Ради з Київа ми не дістали, бо як пізніше узнали ми в дорозі, затримано її в Іркуцку. Зате зговорилися ми з харбинською укр. громадою, яка закликала нас їхати негайно в Манджурію і в тій цілі — як нас сповіщала — поробила була на кордоні заходи про вільний наш переїзд. Таким чином при кінці листопада пустився я з товаришем Досвітнім через Японію, Корею та Мукден в Харбін, столицю Манджурії.

Через Корею в Харбін.

Слід признати Японцям, що цілком вдучно засвоюють собі технічні европейські придбаня. Про це свідчить їхня хочаби зелізнорожна комунікація. Величава стація в Йокогамі та непучневі поменьші стації провінціяльні, гареньки і чисті вагони І, ІІ. і ІІІ. кляси на зразок австрійських з меньшими тільки возами і кращою чистотою в ІІІ. клясі, робили враженя, що знаходилося в якійсь европейській країні а не далекій Азії. З ощадности їхали ми третою клясою, але ми були вдоволені подорожнім, приналежним тій клясі комфортом. Також подорожні Японці одягнені були бездоганно. На більших стаціях можна европейцеві дістати дещо з їжі.

Що до краєвиду найбільшого японського острову, Ніпон званого, то є він дуже гарний. На половину гористий, вкритий лісом то дикими скелями, на яких у підніжжя то тут то там зеленіють дуже старанно оброблені маленькі городки, плекані надмірною пильністю господарови того Японця, який не поливав кошиками виносити землю з долини в гору і розсипавши її на скалистому скравку гори, засаджував на її необхідні йому рослини, поливаючи їх водою з долини. То знову зникали гори, а перед нами появлялася низина, обмежена на горизонті синявим пояском моря, а там далі опять гори і т. д. аж до самого порту Шімоносекі. Їхали ми добу і на стацію Шімоносекі прибули ми в вечір. Лежить вона над самим морем. Тут японські поліційні власти провіривши наші документи, пустили нас на корабель і ще того вечера одїхали ми до корейського порту Фузан, звідкіля зелізницею через Корею, місто Мукден, повинні ми були дібратися до Харбіна.

На корабли в III. клясі було дещо гірше. Нечистота, переповнення пасажирами, заставляли нас перебути ніч на покладі. Щастє, що дорога ця тревала не довго, бо до схід сонця були ми вже на суші.

Бідне корейське портове місто Фузан, у підніжжя скалистого побережа, при червоних лучах сходячого сонця, з настроями запозиченими мною ще на Тихому Океані у лікаря Корейця про національний стан Кореї, зробило на мені сумне враженя. Перше, що кинулося мені тут в очи, це японські жандарми та поліцаї з виглядом необмежених самовладців та здоровенні ростом, але пригноблені видом Корейці. Добре, що не довго ми тут пробули, бо вже перед полуднем виїхали ми до Мукдену. По дорозі мав я нагоду приглянутися дещо їхньому краєві і пізнати самих Корейців.

Скалистий і невражайний в тим самим незвичайно бідний край стелився перед нашими очима. Де-не-де мов муравлища маячили чорні купини, маленькі, з одним входом, без вікон, з громадою напів голих дітей — були це корейські села. Дивувало мене, як такі здоровенні люде живуть в таких малих будах. Одягнені в біду одежу (мабуть з полотна), з далека виглядали вони в тих своїх білих убраннях—особливо чоловіки — похожими на наших дядьків з тих околиць, де одіваються виключно в полотняну одежу. На головах носили здоровенні крисані. Живуть неохайно, взагалі з кождого кутка віє тут убогістю і нуждою.

Столицю корейську Сева бачили ми тільки проїздом.

По двох днях їзди дісталися ми з теплої Кореї на границю холодної Манджурії. Вже в Мукдені застали ми мороз більше десяти степенів. Очевидно, все сповіщало про близьку Сибір з її величезними холодами. В Мукдені стрінув я деяких втікачів з глибини Росії, які два оповідали про що йно скоївшийся більшевицький переворот. Росказували огидні сцени братовбійчої боротьби, дике руйнування всяких цінностей та криваву перемогу комуністів. Всі в один голос нарікали на безладство Керенського, брак в його енерґії та поблажливість більшевикам, вихваляючи зате Центральну Раду та її порядки на Вкраїні.

З Мукдену японською зелізною лінією проїхали ми аж до Чантуфу, звідкіль починається вже російська зелізниця. В Чантуфу, малому хінському містечку, виміняли ми на російські рублі останні японські єни і пройшовши щасливо кордонну контролю, та перечекавши тут якийсь час на поїзд, помчалися ми в Харбін.

Величезні сніги з дошкульними морозами говорили, що входимо в царство славної сибірської зими, а рух на мимо проминаючих стаціях вказував, що перед нами країна з великим суспільними змінами, ферментом та боротьбою старого ладу з новим. Краще побачили ми це далі, починаючи з самого Харбіна, куди вечером й прибули.

В Харбіні.

Харбін, столиця Манджурії, поділена на частину европейську з перевагою російських видивів, що до революції проявлялися тут фактичним пануванням російської адміністрації, хоча офіціяльно місто це повинно бути міжнародним, та частину хінську з адміністрацією чисто хінською, був місцем, де вперше безпосередно відчув я російську революцію, та розбуркане посеред неї українське національне житє. Про це останнє подали нам були інформації в перший день нашого приїзду представники „Окружної Манджурської Української Національної Ради", що вийшли були нам на зустріч на стацію. Були це: старенький військовий лікар в ранзі ґенерала др. Мозолевський, полтавець родом, людина дуже свідома своїх національних обовязків, через що, й обрано його головою Ради, та двох членів Ради, прізвища яких я не памятаю. Знаю тільки, що один з них, Харківець родом, був редактором виданого під цю пору Радою укр. часопису „Українського голосу", а другий з них завідуючийся аґітаційним відділом Ради. Засновіївши тут першу свою цікавість відносно тутешнього українського руху, постановили ми затриматися на деякий час в Харбіні, а також і в Манджурії взагалі, для аґітації поміж українським населенням.

Як я довідався пізніше, по цілій майже Сибірі і Приамурщині аж до Тихого Океану роскинулися численні українські розсіяння, що становлять поверх 70 в сотків усього населення. Багато з них займається хліборобством, багато торговлею та промислом, як також служать ни при зелізниці, чи роблять по фабриках. Всі вони є виходцями з українських губерній, що цматка хліба ради кинули батьківщину і погналися аж над береги Тихого Океану. Хоча казкова даль відділяла їх від рідної України, всі вони незвичайно живо цікавляться всім, що діється на Великій Україні і не кидають надії на поворот до дому. Помічається в них голосна тута за рідними сторонами, яка й поясняє їх свідомість національну, більшує чим на самій Вел. Україні. Тому й не дивно, що ще в першій російській революції з 1905 року були спроби організувати українське національне житя на далекому сході (прим. український клюб в Харбіні, Просвіта); новоповставші одначе молоді національні організації швидко убила царська реакція. І Зате з упадком царату 1917 року український організаційний рух широкою хвилею розіллявся по всій Сибірі і далекому сході, зроджуючи всюди національні ради, Просвіти, клюби, часописи, школи, і т. д. Місцеві українські національні організації обєднувалися в подібні організації вищого типу, окружні, як приміром „Окружна маньджурська українська Національна Рада", яка зродилася в подібний спосіб, а яка охоплювала собою ціле українське культурно-національне та політичне життя цілої Маньджурії. Улаштовувано теж національні конгреси всіх Українців далекого Сходу (до мойого приїзду улаштовано такий конгрес один), закладено було „Обласну Українську Національну Раду на далекому сході", яка мала свій статут та проявляла жваву діяльність.

Про велику чисельність українських еміґрантів хоча би в Маньджурії мав я нагоду переконатися особисто, їздячи з аґітацією поменьших містах, як Хайлар, Ціцікар, місто Манджурія і т. д. На кождому вічу слухачів було повно, які незвичайно зворушливо слухали всього, що говорилося про їхню батьківщину. Коли часом і трапився який більшевик з метою зірвання „хахлацкого собранія" то його виганяли силою, без церемонії викидаючи з збораня. Були то вже часи пірвання всяких приятельських зносин більшевиків з Центральною Радою і отвертої війни комісарів з Україною.

(Далше буде).

В КОЖДИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ШИФКАРТИ

ПОТАНІЛИ

СТАРОКРАЄВІ СПРАВИ
ПАШПОРТИ
КАРТИ КОРАБЕЛЬНІ
ПЕРЕСИЛКА ГРОШИ

РОДИМЦІ! Заки віднесетесь до фірм, котрі іменуються Українцями тільки длятого, що мабуть родились на Україні, або до таких, що заборгато обіцюють, удайтесь устно або писемно до знаної Вам від літ ПРАВДИВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НОТАРИЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ, яка находиться у власнім будинку і полагоджує висші згадані справи найтаньше, найкорше і під повною ґваранцією.

T. J. HRYCEY & CO.,
329 S. 4th ST., PHILADELPHIA, PA.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА.

Справоздання редакційного комітету „Свободи", органу У. Н. Союза.

Голова редакційного комітету, Н. Струтинський, переповів плян, після котрого редагувалася „Свобода" аж до тепер. Редакторами настановлено, в порозуминю із екзекутивою, Омеляна Ревюка і В. Б. Лотоцького, як співрядник. Виконуючи указну послідної конвенції, ред. комітет дбав про це, щоби орган У. Н. Союза стояв на всеукраїнськім, безпартійнім грунті. Для тої цілі він постарався о кореспондентів з Европи, які представляли ріжні національні течії. Ця сама думка була причиною, що „Свобода" передруковувала що важніші статті із старокрайських часописів ріжних напрямів. Була охота подати читачам ясний звіт того, що думають наші люди у ріжних національних обовах. Сміж передовиці „Свободи" намаглився бути цілком непричасні ід якійнебудь партії, а стояти непохитно за одним бажанням нашої еміграції, а власне за ідеєю независимої української держави.

Широку агітацію за галицькими бондами ми розуміли завсіди як оден з етапів, що подасть змогу створити Піемонт для Соборної України. Далеко від партійних межиусобиць, ми бажали і бажаємо, щоби усі національні табори могли прийти до такого порозуміння між собою, щоби разом спряглися до одної праці, а саме для будови независимої держави.

По думці ред. комітету великанська більшість нашої еміграції є не допустити до літературного застою. Ми і так вбогі на книжки до читання. Ред. комітет є певний, що добрі книжки найдуть покуп та що не буде втрати. Ризико для такої сильної інституції, як У. Н. Союз, є справді нінче. Впрочим це є воля членів нашої організації, виражена відповідною ухвалою конвенції.

* * *

В справі календаря на 1922 зазначую, що екзекутива, по думці статута, передала ред. комітетови його виданне. Ми поручили були це діло нашому членови, Д. Андрейкови, але що він через брак часу не міг цього виконати, тому поручили ми редакторови О. Ревюкови, щоби календар зладив.

В справі друкарні і книгарні в Ню Йорку, які екзекутива заложила для майбутньої нам помочи, редакційний комітет застерігається, що не мав ніякої умови ні відомости.

Проте просимо, щоби на будуче, для ухилення всяких непорозумінь, було ред. комітетові полищено більше свободи в ділянню, по думці статута нашої організації.

У тім не сумніваємося, що у всіх нас, урядників У. Н. Союза є спільна щира воля послужити організації та що найдемо тепер спосіб, щоби ціла машина була ведена у найкращій гармонії.

До висше наведеного справоздання голови Редакційного Комітету д. Н. Струтинського, докладали свої замітки другі члени того комітету д. М. Мушрашко і Д. Андрейко, в сути річи не зміняючи справоздання, а д. Андрейко, понадто зложив звіт як завідатель книгарні і друкарні У. Н. Союза в Ню Йорку, як слідує:

Справоздание книгарні і друкарні У. Н. Союза в Ню Йорку:

	ПРИХІД				РОЗХІД					
	Книгарні	Друкарні	Инший	Разом	Платня	Адм.вид.	Книгарні	Друкарні	Инший	Разом
Цвітень	.....	215.50	5,000.00	5,215.50	216.55	2.74	104.00	3,733.60	.....	4,056.88
Мая	7.10	249.70	.....	256.80	363.98	14.95	207.89	45.45	40.00	672.27
Червень	24.85	185.83	.....	210.68	281.06	14.43	107.10	28.93	.....	431.52
Липень	38.14	180.00	.....	218.14	171.80	10.19	.....	.....	.....	181.99
Серпень	60.35	180.00	35.00	275.35	.....	241.00	4.50	.....	352.82	598.32
Вересень	264.14	184.00	.....	448.14	68.84	68.60	303.12	.....	28.58	469.14
Жовтень	178.20	180.00	29.06	387.26	38.72	85.44	20.93	.....	182.33	327.42
Падолист	371.68	90.00	.....	461.68	46.16	74.47	181.80	29.00	78.86	410.29
Грудень	229.73	.....	.....	229.73	322.97	73.78	32.40	.....	87.85	517.00
	$1,174.19	$1,465.03	$5,064.06	$7,703.28	$1,510.08	$585.59	$961.74	$3,836.98	$770.44	$7,664.83

Загальний прихід $7,703.28
Загальний розхід 7,664.83

„Saldo" на 1922 рік .....$ 38.45

РОЗХІД

	Менаджер	Робітник	Рент	Вид. адм.	Урядж.	Книжки	Друкар.	Інвент.	Союз	Разом
Цвітень	71.55	145.00	.....	2.73	104.00	.....	33.60	3,700.00	.....	4,056.88
Мая	175.68	188.30	.....	14.95	184.89	23.00	79.47	5.98	.....	672.27
Червень	171.06	110.00	.....	14.43	19.60	87.50	28.93	.....	.....	431.52
Липень	171.80	.....	.....	10.19	.....	.....	.....	.....	.....	181.99
Серпень	.....	.....	240.00	1.00	.....	4.50	.....	192.27	160.55	598.32
Вересень	68.84	.....	60.00	8.60	.....	303.12	.....	28.58	.....	409.14
Жовтень	38.72	.....	60.00	25.44	.....	49.99	.....	28.72	124.55	327.42
Падолист	46.16	.....	60.00	14.47	.....	181.80	29.00	78.86	.....	410.29
Грудень	322.97	.....	60.00	13.78	.....	32.40	.....	87.85	.....	517.00
Разом	$1,066.78	$443.30	$480.00	$105.59	$308.49	$682.31	$171.00	$4,122.26	$285.10	$7,664.83

О годині 12.30 голов. предсідатель д. С. Ядловський зарядив перерву обідову до години 2-ої пополудни. (Дальше буде).

ГАМБУРГ

Просто дорога через подвійної нові „О" кораблі. Їзда сполучена до всіх частий Европи.

OROPESA.. Apr. 29, June 10, July 22
ORBITA.. May 13, June 24, Aug. 5
VESTRIS..... May 20
City of Valencia..... May 25
Врост до Гамбурга
ORDUNA May 27, July 8, Aug. 12
VANDYCK..... June 17, July 29
VAUBAN..... July 12
Вирост до Чербо, Саутемптон і Гамбург.

Всі кабіни замкнені. Нікої екстра оплати.

ROYAL MAIL STEAM PACKET CO.
SANDERSON & SON, Inc., Agents
26 Broadway, New York
або котрий небудь місцевий агент.

ФАРМИ!

ФАРМИ! ФАРМИ! ФАРМИ!

Родинці! Купуйте фарми тільки там де є чорна земля і де є добрий збут на продукта. Маю фарми в трох повітах, кілька фарм в українській кольонії. Пишіть ще сегодня по катальог до: **WASYL SYNICK, 45 Post Street, Boonville, N. Y.** 95-97.99

$150 КУПИТЬ ХАТКУ (BUNGALOW).

Знаменита нагода для родини мало маєтної, хотячої жити на контрох. Всі модерні уліпшення, близько Ню Йорку. **SPOONER, 180 Broadway, New York City.** 92—

ФАРМА 100 АКРІВ, 75 акрів чорної землі, решта грубий ліс і пасовиско. Великий овочевий сад, озеро і річка на фарм, дім з 12 кімнат і другі забудовання, 6 коров, 2 добрих коний, кури, вози і машинерія, сіно і т. д. Школа при фарм, на стейтовій дорозі, близько міста. Ціна $3800, готівкою $1500. 90-95

PISARKO & POKUTNY,
429 E. 5th Street, New York City

ФАРМА НА ПРОДАЖ.

Фарма в стейті Конектікут, 100 акрів з будинками, 2 корови, 2 коні, вози і машини, все в добрім стані. Хтоби хотів купити сю фарму, прошу написати до мене. Ціна тут всьо $3500, вплата після угоди. **Karl Szych, R. 2, Box 39, Stafford Spring, Conn.** 93-95

ФАРМА 100 АКРІВ, з чого 8 акрів грубого ліса вартости $600, 2 коні, 8 коров, 100 курий, 8 добрих будинків, дім на 2 поверхи з 9 кімнат, вітровий водотяг, котрий тягне воду до стайні і дому, поле виоране і засіяне, всюда ріжниця і без комінів, всякіх машинерія і богато засобу, 1½ милі від міста. Но причині старости мушу продати. Ціна $3.800, вплати $2000. Голоситися до властителя: **Mr. Jakob Dromenko, R. F. D. 1, Broadalbin, N. Y.** 93-97

ФАРМА НА ПРОДАЖ.

По причині смерти мужа, продається фарма 290 акрів, 175 акрів під посів, остальне грубий ліс і пасовиско, сад з 500 дерев, дім 14 кімнат, нова бляя, сайло і другі 4 забудовання, 22 коров, 2 аявки, 2 бики, 2 коні, 2 мули, 400 курий, 13 безрог, гуси, качки; озеро, близько школа, на стейтовій дорозі, 1½ милі від великого міста і зелізниці, вся фармерська машинерія. Ціна $4600, вплати $2100. **LOBOR & NOWAK, 274 E. 4th St., New York City.** Tel. Dry Dock 3672. 93-98

КАЛЄНДАР „ПРОСВІТА"

НА 1922 РІК.

Ціна 75 центів з пересилкою.

Пишіть на адресу:

"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J

НАДЗВИЧАЙНЕ

Машина до писання в Вашій мові. Спеціяльна скількість Гаммонда машин до писання прекладається на ограниченний час по зниженим цінам.

КІЛЬКА ТАЙПРАЙТЕРІВ В ОДНІЙ

УКРАЇНСЬКИЙ І АНГЛІЙСЬКИЙ або які другі альфабєта для двох мов, можна на тій самій машині. Лише покрутіть ручков.

MULTIPLEX HAMMOND'S
Instantly changeable type
Many styles, many languages
Just Turn the Knob to change

Пишіть по всі інформації.
HAMMOND TYPEWRITER CORP.,
552 East 69th St., New York

НАЙНОВІЩІЙ
КИТАЙСЬКІ КИТЛЬОЙ
КНИГАРНІ „СИНЬОГО БАЗАРУ"
ВИГОТОВЛЕНО В КОНСЛОНГУ
АДРЕСУ
SIGHOYY BAZAR
64 E. 7th St.
NEW YORK, N.Y.

ПОЗІР! ПОЗІР! ПОЗІР!

Вже маємо на складі

РАХУНКОВІ КНИЖОЧКИ

до скорого множення, очислювання платні, міри, ваги, площі, поємности і других бизнесових обчислень.

Ціна примірника, оправленого в тверду полотняну оправу 50 ЦЕНТІВ.

Пишіть на адресу:

"SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Пошукую в дужа важній справі ПЕЛЕКУ КУЦОГО з Колоколи, повіт Бережани, котрий десь має свою фарму в Cheshire, Conn. Прошу написати до: **Стах Родовичу, 70 Jersey St., Ansonia, Conn.** 95-96

ТРЕБА СЕЙЧАС фамілиї з не більше як з одною дитиною на фарму до роботи при гибулі і салярі. Хтоби з українців хотів робити на фармі, прошу голоситися до: **Paul Landisk, Box 12, Great Meadows, N. J.** 95-96

ВІД 10. СІЧНЯ С. Р.

ДОК. МЕД. МУСІЙ КАДЕЦЬ

50 ST. MARKS PL. (5th St.)
коло Другої Евеню
буде приймати щоденно від 11—1 попол. й 6—8 вечер. У неділі і свята 9—1 попол.
Телефон: Dry Dock 1118.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
С. М. КАУФМАН, М. Д.
СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ І ВНУТРІШНЕК НЕДУГ І ЖЕНЩИН.
Години приняття: від 9. рано до 9. вечер, в неділі до 4. пополудни.
111 E. 7th ST., NEW YORK, N. Y.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ

спеціяліст зі старого краю. Лічить недугі мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операциї. Дає медицини безплатно раздому.

DR. B. HOHENBERG
304—2nd AVENUE,
межи 17-ою а 18-ою улицею
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон 1882 Stuyvesant

ДР. АБОВИЧ

Говорить по українськи.
ЛІЧИТЬ ВСІ ХОРОБИ МУЩИН І ЖЕНЩИН.
Урядові години від 9. рано до 8. веч., в неділі до 1. попол.
329 E. 10th St., близько Ave. B, New York City.

СПЕЦІЯЛІСТ
НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН
СПЕЦІЯЛІСТА ХРОНІЧНИХ НЕДУГ, КРОВИ, ШКІРИ, НЕРВІВ, ЖОЛУДКА І НИРОК.
Порада даром.
DR. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Межи 4th Ave. а Irving Place.
Години від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. попол.

РЕКОРДИ І УКРАЇНСЬКИЙ СКЛАД МУЗИЧНИЙ

В нас можете набути ріжнородні інструменти музичні та грамофони Columbia, Victor, Grandbe, Pathe і Cashe. Також можете набути українські рекорди Columbia, Victor і Okeh. Ціни дешевші як деинде. Просимо спробувати а переконаєтесь що по тих цінах Ви не купите ніде. Пишіть до:

INTERNATIONAL MUSICAL SALES CO.,
W. Sherofsky, Prop.
116 E. 3rd Street, New York City

$5.25 „H. & R." АВТОМАТИЧНИЙ РЕВОЛЬВЕР ЗА $5.25.

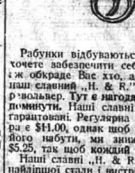

Рабунки відбуваються що дня. Як хочете забезпечити себе, не чекайте і не обкраде Вас хто, а замовіть собі наш славний „H. & R." автоматичний револьвер. Тут є одна подивовисна, яку не можна поминути. Наші славні „H. & R." є гарантовані. Регулярна ціна револьвера є $11.00, однак щоб публика могла його набути, ми знизили ціну до $5.25, так щоб кождий міг його мати.

Наші славні „H. & R." є роблені з найліпшої сталі і вистрілюють 6 стрілів за одним наладованням. Коли замовите, напишіть чи хочете 22, 32 або 38 калібер, також чи хочете сталевий чи нікльований. Витніть се оголошенє і пішліть до нас з Вашим іменем і адресою та 35 цент. марками на посилку. Ціну $5.25 заплатите коли одержите револьвер. Не відкладайте! Пишіть сейчас! Всі замовленя поза Америкою мусять бути заплачені згори.

WESTERN ARMS CO., Dept. G. 8,
1330 N. Western Ave., Chicago, Ill. 48w—

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Українські Погребники

Без ріжниці в котрій стороні Шікаго або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ і зощадіть гроші.
2251 W. CHICAGO AVE.
Tel. Seeley 4052 і West 6557

БАЛТИЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ

ВПРОСТ БЕЗ ПЕРЕСІДАННЯ З НЮ ЙОРКУ ДО:

ГАМБУРГ .....3 кляса $103.50
ДАНЦІГ ..... „ „ .....$106.50 } і $5 податок
ЛІБАВА ..... „ „ $107.00

ЗНАМЕНИТІ КОРАБЛІ-ДВОШРУБОВЦІ ВІДПЛИВАЮТЬ

„ЛІТУЕНІЯ" - - - - - - 3. МАЯ
„ЛАТВІЯ" - - - - - - 10. МАЯ

Також надій пряма лінія між Лібав. — Данціг — Галіфакс, Канада.

Зарезервуйте місце у наших уповажнених агентів у вашому місті, або DANTIG AMERICAN LINE, Inc., Gen'l. Pass. Agents, 9 Broadway, New York City.

МАЛА ФАРМА -- ДЕШЕВО

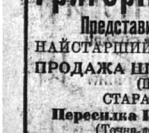

НОВИЙ ДІМ, 5000 квад. стіп доброї землі, корова, кури, близько школи, при стрітцкарі і великім фабричнім місті, 30 мінут з Ню Йорку, $300 вплати набуде її на власність. Голоситися з родиною до огляненя до:

LINCOLN COMPANY,
178 HUNTERDON ST., cor. So. Orange Avenue, NEWARK, N. J.
Отворено від 9. рано до 9. вечером, в неділі до 12. пополудне.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

Григорій Кунашевський

Представитель всіх корабельних ліній
НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АГЕНТ І НОТАР
ПРОДАЖА ШИФКАРТ ДО КРАЮ І З КРАЮ
(Ціна сисло Компанійна.)
СТАРАННА ОПІКА ДЛЯ РОДИН:
Пересилка Гроший до Всіх Частий Світа.
(Точна дешева, і під повною гарантиєю.)
СОВІСТНА ОБСЛУГА - ЗАГАЛЬНА ПОШАНА.
Повне довіре серед громадян Українців по всіх стейтах Зя-Держав.
По близші інформациї звертайтеесь всегда на адрес:
G. KUNASHEYSKY, 179 E. 3rd ST., NEW YORK, N. Y.

СТАНОВИЩЕ РОБІТНИКА В АМЕРИКАНСЬКІЙ ВУГІЛЬНІЙ ПРОМИСЛОВОСТИ.

В вугільній промисловости Злучених Держав стрічається зявище, якого немає в ніякій иншій індустрії, — хронічне безробітте. Для 600.000 американських вуглекопів безробітте не є „промислова криза", в тяжкі роки викидає робітників з роботи, але щорічний і щомісячний так сказати, насушний хліб, чи то брак насушного хліба для їх самих і для їх родин.

На протязі минулих трийцяти-двох літ, від 1890 до 1921, копалні мягкого (бітуміново-го) вугля були відкриті пересічно лищ 214 дни в році. Так як в році є 304 робочих дни, значить пересічно 90 днів або цілих три місяці в році майнер ходив без роботи і приходив до дому без заробітку. Навіть в час війни, коли „бизнес" був найліпший, майнери тратили по 61 робочих днів, в які роки страта доходила до чотири місяців.

Необмірковність і неекономічність американської вугільної промисловости є головною причиною тої страти і непевности робітничої заробітку. Ціла індустрія влаштована для над-продукції. Істнуючі копалні з теперішним числом робітників могливби продукувати 700 до 900 міліонів тон мягкого вугля на рік, тоді як ціла країна може зужити його лищ яких 500 міліонів тон. Непомірний розвиток вуглекопства притягнув до його біль робітників, як вимагає вугільний ринок з Злучених Державах, і непевність праці та хронічне безробітте єсть неминучим наслідком тої продукційної безлядовности. З того погляду майнера не забезпечив ні неустанно зростаючий попит на вугіль ні збільшені ціни. Трийцять літ тому Америка зуживала сто міліонів тон мягкого вугля на рік, тепер потребує його в пятеро стільки, та через те становище робітників не поправилось. Розуміється, число копалень і число робітників мусіло збільшитись. Та замість в першій лінії використати вже початі копальні і дати правильну роботу вже зайнятим вуглекопам, компанії відкривали все нові майни і наймали все більш робітники, для яких постійної роботи не було.

Другою причиною неправильности праці і заробітків є сезонові різниці в продукції, які задержують в індустрії більш робітників як требаби, колиб робота була розділена рівно на весь рік. Одного місяця продукується менше, другого більше, і робітники ходять без роботи чекаючи, коли збільшення продукції потребуватиме їх праці.

І майнерська юнія з свого боку і компанії з свого подають цілі ряди цифер виказуючі робітничі заробітки в вуглекопстві. На ділі між цифрами поданими з обох боків великої ріжниці нема, але єсть велика ріжниця в тім, як їх обі сторони зраховують. Оперейтори промовчують річні заробітки манерів і підкреслюють їх денну плату. Та що майнер робить і дістає плату далеко не кождого дня, а жити мусить кождий день, то очивидно лиш сума цілорічних заробітків показує, яке справді його матеріяльне становище. В 1920-ім році організація Юнайтед Май Воркерс виказала в своїм звідомленю Вуглевій Комісії, що в 1918-ім році, значить в час найправильнійшої роботи, пересічні річні заробітки і членів хитайнів поміж 1.364 долярів в Орайо і максімум 1.583 доляри в західній Пенсилвенії. Послідна перепись нашла на тім самім просторі офіцільна в 1919-ім році ще менші сумі пересічного майнерського доходу, хитаючі поміж 1.062 долярами в Індіяні і 1.318 в Пенсилвенії. В 1920-ім році Вуглева Комісія признала майнерам підвишку денної плати на 27 процент, на прибутку їм з тої підвишки не було, так як в слідуючім році число робочих зменшилося о 32 процент.

В січни 1920-ого року професор В. Ф. Огборн (з університету Коломбія в Ню Йорку) виготовив для Юнайтед Майн Воркерс рапорт, в котрім обчислено кошти потрібні для життя робітничій родині в вугільних округах. Проф. Огборн оцінює, що для самого прожитку (т. зв. мінімум істнования) майнерській родині з пяти душ треба 1.603 долярів на рік і що безпечно та в деякій виголоді (т. зв. мінімум здоровля і конфорту) така родина могла би вижити лиє за 2.244 долярів. Правда, що з того часу ціни трохи зменшилися, але-ж бачимо, що навіть в найліпшім році 1918 пересічний майнерський заробіток не дорівнював тому мінімум, яке потрібне для самого „істнования". В тім-же році, коли було аж 249 робочих днів, навіть розмірно невелика група майнерів, що працюють при маннах і зайняті кождого робочого дня, заробили за рік по пятьсот долярів менше, як требаби для здоровля і вигоди. Можна сказати, що нема майнера, котрий міг би жити „здорово і в вигоді" і що жевіки більшість американських вуглекопів не може навіть „істнувати".

Звичайно в вуглевих округах та майнерських „кемпах" копаля є єдиє жерело заробітку. В ті дни, коли вона закрита, майнер не має навіть случайної можливости заробити що-небудь денне. Здебільша немає на місце инших індустрій, де б проч члени родини, особливо женщини, могли мати роботу та піддержати сімю. Ціла родина мусить жити на роботі та заробітках батька, в копальни і звиш пятьсот тисяч таких майнерських родин мусить терпіти недостаток а то й нужду.

Що два роки рішається питання заробітної плати в майнах і що два роки те рішенне викликає конфлікти і боротьбу. Та не дивлючись на всі заступки, які робітники здатні здобути, їхне становище в вугільній промисловости мало поправитися, доки ціла індустрія зорганізована так безтолково як тепер, без уваги як потреби косумиці, без нормовання продукції і без права робітників „на працю і на житє". В економічній організациї вугільної індустрії зретою інтересована вся публика.

БЕЗРОБІТТЄ В ЕВРОПЕЙСЬКИХ КРАЯХ.

В порівнанню з попереднім роком безробітте зменшилося у Франції Белгії, Німеччині, Чехословаччині і Ірляндії. Заробітні відносини погіршилися в Англії, Італії, Швайцарії, Голяндії, Данії, Швеції і Норвегії.

В Англії на початку сего року робітничі юніони налічували в своїх рядах звиш два міліони безробітних. 1,934,030 осіб, або-ж шеста частина всего англійського робітництва, не мали зовсім роботи і окрім того 315-760 робітників правильно працювали лиш „короткий час". Особливо в копалнях зеліза, в зелізній і сталевій індустрії, в фабриках чобіт і черевиків та серед моряків і портових робітників безробітте все ще поширюється. Зменшається воно лише в Ірляндії, за виїмком корабельних і механічних промислів і механічних промислів та будівництва, в якім все ще не має роботи більш як в четвертина робітників.

В французькій промисловости праця іде майже нормально. Лиш 17.404 робітники були записані в січни в бюрах посередництва праці як шукаючі роботи; десять тисяч одержувало допомогу з державних і міських фондів.

В порівнанню з осеню минулого року число безробітних в Белгії зменшилося з 17 на 13 процент. Робота почалася в склянній, хімічній, ткацькій і кравецькій індустрії і в транспорт. Та все ще звиш сто тисяч робітників або зовсім без роботи або лиш на частинних заробітках.

В Голяндії відносини неустанно погіршуються. Безробітте захопило всі головні промисли. 82.437 безробітних зареєстровано на початку року і нема сумніву, що доси їх число збільшилося.

В Німеччині помітно було на початку року деякий застій в індустрії, який одначе приходить звичайно в ту пору. Та взагалі не цілих півтораста тисяч безробітних (здебільша в хліборобстві і будівельних промислах) — для індустріяльної Німеччини число зовсім невелике.

Поруч з Англією найгірші відносини панують в Італії: близько пів мілїона робітників зовсім безробітних і близько півтораста тисяч рацює лиш не цілий час. Серед безробітних нужда, так як навіть невелику допомогу дістає лише четверта часть, а три четвертих не має ніяких засобів до житя.

NEW YORK, N. Y.

Повідомляється всіх членів Українського Американського Клюбу, що збори відбудуться о годині 8-ій вечером, в середу, 26. цвітня в У-ю. Нар. Домі, салі ч. 1. Проситься всіх, котрі хотять вступити до клюбу, прибути.

Укр. Амер. Клюб.

NORTH GERMAN LLOYD

Дво-шрубові кораблі
ДО СХІД. ГАЛИЧИНИ
в кабінах або 3. клясою
NEW YORK — BREMEN
S. S. York.....10. мая
S. S. Seydlitz.....24. мая
S. S. Hannover.....7. червня
і що другу середу.
Знамениита обслуга. В 3-ій клясі ціна замикаючих поної з 2, 4 і 6 льоками. По близші інформациї голоситься до котрого небудь льокального агента або:
NORTH GERMAN LLOYD
18 PEARL ST., NEW YORK

DR. RICHTER'S „PAIN-EXPELLER"

В хвилю переохолодженя, на перші болі ревматизму або нервальгії — ужийте сей спосіб гиєний домашний лік.
Впевнійтеся щоб кожда бутелька Pain Expeller яку купуєте мала знак Anchor.
Ціна 70 центів в аптиках або
F. AD. RICHTER & CO.,
104-114 S. 4th St.
Brooklyn, N. Y.